

**PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO
DLA SZKÓŁ SPECJALNYCH PRZYSPOSABIAJĄCYCH DO PRACY
DLA UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ
W STOPNIU UMIARKOWANYM LUB ZNACZNYM
ORAZ DLA UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI SPRZĘŻONYMI**

Cele edukacyjne – wymagania ogólne

Celem edukacji uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi jest przygotowanie uczniów do dorosłości, utrwalanie i poszerzanie zakresu już posiadanej wiedzy i umiejętności, dalsze kształcenie kompetencji społecznych, zdolności adaptacyjnych i nabywanie nowych umiejętności umożliwiających samodzielne, niezależne w przyszłości funkcjonowanie uczniów przez:

1. rozwijanie zaradności, wspomaganie autonomii i niezależności życiowej uczniów;
2. efektywne przygotowanie uczniów do funkcjonowania w roli osoby dorosłej;
3. doskonalenie kompetencji społecznych, pozwalających zbudować pozytywny obraz samego siebie i pokonać lęk przed otoczeniem;
4. rozwijanie w uczniach postawy ciekawości, otwartości i poszanowania innych;
5. kształtowanie poczucia odpowiedzialności za samodzielnie dokonywane wybory i podejmowane decyzje (przewidywanie skutków własnych decyzji, wyciąganie wniosków i przewidywanie konsekwencji swoich działań);
6. rozwijanie umiejętności komunikacyjnych i budowania relacji z innymi osobami odpowiednio do pełnionych ról społecznych;
7. kształtowanie umiejętności współzycia i współpracy oraz komunikowania się na zasadach otwartości, partnerstwa i wzajemności;
8. zapewnienie uczniom dostępu do różnych źródeł informacji i opanowanie umiejętności korzystania z nich;
9. stymulowanie pełnego rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego poprzez wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnej;
10. kształtowanie prawidłowej postawy uczniów wobec pracy, w aspekcie motywacji, kompetencji i wykonania;
11. przygotowanie do wykonywania, indywidualnie i zespołowo, różnych prac, mających na celu zaspokajanie potrzeb własnych i otoczenia;
12. zapoznanie uczniów z rynkiem pracy, z uwarunkowaniami prawnymi polskiego rynku pracy, przygotowanie ich do poruszania się po nim i wejścia w rolę pracownika;
13. przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w różnych formach życia społecznego i kulturalnego na równi z innymi członkami zbiorowości, pełnienia różnych ról społecznych, w tym przygotowanie do załatwiania różnych spraw osobistych

- w urzędach i innych instytucjach udzielających także wsparcia osobom niepełnosprawnym, w tym porad prawnych;
14. rozwijanie kreatywności uczniów oraz ich uzdolnień i zainteresowań;
  15. kształtowanie umiejętności organizowania bezpiecznego wypoczynku i czasu wolnego poprzez podejmowanie różnych aktywności;
  16. zwiększenie zakresu przystosowania ucznia do podejmowania aktywności w różnych środowiskach pracy (w warsztacie terapii zajęciowej, środowiskowym domu samopomocy, zakładzie aktywności zawodowej, zakładzie pracy chronionej, na otwartym rynku pracy), w zależności od indywidualnych predyspozycji, możliwości i ograniczeń;
  17. wyposażenie ucznia w takie umiejętności i wiadomości, które pozwolą mu na korzystanie – na miarę indywidualnych możliwości – z jego wolności i praw człowieka.

Zadania szkoły:

1. Tworzenie warunków niezbędnych do zapewnienia uczniowi komfortu psychicznego, poczucia bezpieczeństwa emocjonalnego i akceptacji, wspierających aktywność i uczestniczenie ucznia w życiu klasy i szkoły.
2. Tworzenie warunków i sytuacji sprzyjających i doskonalących umiejętności samoobsługowe uczniów oraz ich zaradność życiową niezbędną w codziennym życiu.
3. Poszukiwanie skutecznych strategii wprowadzania zmian oraz nowych doświadczeń, aby radzenie sobie z trudnościami żywotnymi wzmacniało u uczniów poczucie ich autonomii i odpowiedzialności.
4. Pomoc i wsparcie uczniów w tworzeniu i realizowaniu planów życiowych, motywowanie do osobistego zaangażowania.
5. Dokonywanie wielospecjalistycznej, kompleksowej oceny umiejętności niezbędnych w dorosłym życiu i opracowywanie na jej podstawie indywidualnych planów działań, z naciskiem na rozwój kompetencji społecznych i zawodowych oraz przygotowanie do dorosłego życia i zatrudnienia.
6. Wykorzystywanie naturalnych sytuacji życia codziennego do dalszego rozwijania umiejętności komunikacyjnych uczniów, umiejętności prowadzenia rozmowy, odpowiednio do pełnienia ról społecznych, a także umiejętności czytania i pisania, również umiejętności matematycznych, przydatnych w codziennym funkcjonowaniu.
7. Zapewnienie uczniom kompleksowej oferty kształcenia kompetencji komunikacyjnych przy wykorzystaniu bazy dydaktycznej i terapeutycznej, z uwzględnieniem specjalistycznych nowoczesnych metod oraz technik.
8. Zapewnienie uczniom udziału w zajęciach rewalidacyjnych, wspierających ich rozwój, zgodnie z zaleceniami zawartymi w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego oraz wynikami wielospecjalistycznych ocen funkcjonowania uczniów i mających wpływ na możliwości kształcenia ogólnego oraz realizację treści podstawy programowej. Specjaliści prowadzący zajęcia rewalidacyjne mogą prowadzić indywidualne zajęcia z uczniami lub łączyć uczniów z podobnymi problemami rozwojowymi i perspektywami na przyszłość.
9. Wspomaganie ucznia w podnoszeniu poziomu wiadomości i umiejętności potrzebnych w pracy.

10. Organizowanie wizyt studyjnych w dziennych placówkach aktywności dla osób dorosłych.
11. Tworzenie warunków do zapoznania się z różnymi rodzajami stanowisk pracy, z różnymi czynnościami pracy, wytworami pracy oraz dokonywania samooceny własnych umiejętności i możliwości.
12. Organizowanie wizyt studyjnych w zakładach pracy oraz praktyk wspomaganych na indywidualnie dobranych stanowiskach pracy przy wsparciu nauczycieli, pełniących tu rolę trenerów pracy.
13. Wsparcie uczniów pomocą doradcy zawodowego, w tym prowadzenie zajęć grupowych i konsultacji indywidualnych.
14. Przygotowanie ucznia do bycia pracownikiem poprzez kształtowanie jego wiedzy o sobie i funkcjonowaniu wśród innych.
15. Nawiązywanie kontaktu z lokalnymi ośrodkami wsparcia oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym z niepełnosprawnością intelektualną i instytucjami promującymi aktywizację społeczną i zawodową tych osób.
16. Nawiązywanie kontaktu z pracodawcami, z różnych sektorów i branż, u których uczniowie mogliby realizować praktyki wspomagane, bądź mogliby po zakończeniu edukacji uzyskać zatrudnienie.
17. Tworzenie warunków do kształtowania zachowań sprzyjających zdrowiu i bezpieczeństwu (w tym propagowanie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy).
18. Tworzenie warunków do rozwijania kondycji fizycznej i troski o własne zdrowie.
19. Tworzenie warunków sprzyjających podejmowaniu przez uczniów samodzielnych inicjatyw i odpowiedzialnych decyzji.
20. Kształtowanie pozytywnego wizerunku ucznia w środowisku społecznym i instytucjonalnym jako potencjalnego pracownika, klienta i użytkownika.
21. Organizowanie i współorganizowanie z uczniami uczestniczenia w aktualnych wydarzeniach społecznych i kulturalnych oraz zapewnienie możliwości korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu (turystyka, krajoznawstwo, rekreacja, imprezy sportowe i kulturalne).
22. Tworzenie warunków do uczenia się sposobów spędzania czasu wolnego.
23. Tworzenie sytuacji sprzyjających poznawaniu otoczenia, w którym przebywa uczeń, instytucji i obiektów, z których będzie w przyszłości korzystał.
24. Tworzenie warunków do poznawania tradycji i obyczajów lokalnych, narodowych, rozbudzanie poczucia przynależności do społeczności lokalnej, regionu i kraju.
25. Tworzenie warunków do zapoznawania uczniów z prawami człowieka i zasadą, że niepełnosprawność, w tym niepełnosprawność intelektualna nie może być przyczyną dyskryminacji.
26. Tworzenie warunków do uświadamiania sobie przez uczniów ich możliwości i ograniczeń wynikających z niepełnosprawności, które mogą napotkać w życiu.
27. Przygotowywanie uczniów do pełnienia roli dorosłej kobiety i mężczyzny, rozszerzenie wiedzy o seksualności człowieka.
28. Uczenie umiejętności ochrony siebie, swojej intymności oraz poszanowania intymności innych osób.

29. Stwarzanie warunków do podejmowania praktycznych działań na rzecz ochrony środowiska.
30. Wypracowanie optymalnego modelu współdziałania z rodzinami uczniów w celu zwiększenia efektywności podejmowanych działań.

Formy zajęć

W szkole przysposabiającej do pracy wyodrębnia się:

- 1) zajęcia edukacyjne:
  - a) funkcjonowanie osobiste i społeczne,
  - b) zajęcia rozwijające komunikowanie się
  - c) zajęcia kształtujące kreatywność,
  - d) przysposobienie do pracy,
  - e) wychowanie fizyczne,
  - d) religia / etyka;
- 2) zajęcia rewalidacyjne.

Funkcjonowanie osobiste i społeczne to zajęcia, na których uczniowie doskonalą wiadomości i umiejętności zdobyte na wcześniejszych etapach edukacyjnych także w zakresie czytania, pisania, pojęć matematycznych, niezbędnych w życiu dorosłego człowieka. Zajęcia zapewniają również poznanie nowych wiadomości i umiejętności z zakresu środowiska społeczno-kulturowego, przygotowują do pełnienia różnych ról społecznych i rozwijają niezbędne w dorosłości kompetencje społeczne.

Zajęcia mają na celu wszechstronny rozwój uczniów oraz takie przygotowanie do pełnienia ról społecznych, aby mogli jako osoby dorosłe, w jak najbardziej możliwy sposób, zintegrować się ze środowiskiem.

Zajęcia rozwijające komunikowanie się mają służyć dalszemu nabywaniu języka i umiejętności porozumiewania się w bliskim i dalszym środowisku w mowie i w każdy możliwy dla ucznia sposób (także z zastosowaniem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji – AAC), również z wykorzystaniem odpowiednich pomocy do komunikacji, technologii informacyjno-komunikacyjnej. Uczeń powinien mieć możliwość doświadczania komunikowania się z różnymi osobami, także w instytucjach, punktach usługowych, miejscach pracy.

Ważne jest:

- 1) wzmacnianie motywacji uczniów do inicjatywy oraz aktywności komunikacyjnej;
- 2) rozwijanie umiejętności słuchania, wypowiedzania się, zadawania pytań, nawiązywania i prowadzenia dialogu, udzielania adekwatnych informacji zwrotnych;
- 3) rozwijanie umiejętności autoprezentacji;
- 4) rozwijanie umiejętności proszenia o pomoc, wyrażania wdzięczności i dziękowania;
- 5) uczenie się rozwiązywania problemów i zachowań w sytuacjach konfliktowych;
- 6) rozwijanie zachowań asertywnych, umiejętności odmawiania;
- 7) rozwijanie umiejętności nawiązywania i podtrzymywania przyjaźni, dbania o przyjaciół i znajomych;

- 8) praktyczne wykorzystywanie umiejętności czytania i pisania do formułowania krótkich wypowiedzi, tworzenia i przekazywania informacji z zastosowaniem form gramatycznych (w szczególności tekstów kierowanych do różnych adresatów i w różnych celach, pisanie na temat własnych doznań i potrzeb, np. związanych z zatrudnieniem);
- 9) doskonalenie umiejętności posługiwania się sprzętem lub oprogramowaniem wspomagającym komunikację, rozwijanie umiejętności posługiwania się nowoczesnymi technologiami;
- 10) odbieranie, przekazywanie i wykorzystywanie różnych informacji, w tym docieranie, korzystanie, tworzenie i przetwarzanie informacji za pomocą różnych środków (również z wykorzystaniem komputera).

Zajęcia rozwijające kreatywność służą dostarczaniu uczniom okazji do twórczego działania w dobrej atmosferze i współpracy poprzez:

- 1) motywowanie do aktywności;
- 2) wyrażanie przeżyć i emocji za pomocą dostępnych dla uczniów środków wyrazu, także artystycznych;
- 3) kształtowanie zainteresowań i ujawnianie zdolności, w szczególności muzycznych, tanecznych, plastyczno-technicznych, teatralnych, sportowych, itp.;
- 4) budowanie pozytywnego obrazu samego siebie, pokazywanie mocnych stron uczestnika zajęć;
- 5) umacnianie wiary we własne możliwości w zakresie kreatywnego działania;
- 6) rozwijanie w uczniach postawy ciekawości, otwartości i poszanowania innych;
- 7) kształtowanie umiejętności stawiania sobie realnych celów i umiejętności planowania;
- 8) kształtowanie umiejętności spędzania czasu wolnego;
- 9) nawiązywanie pozytywnych relacji z ludźmi (współdziałanie i współpraca).

W zależności od potrzeb uczniów, ale również od ich specyficznych zachowań i ograniczeń, w ramach przedmiotu mogą być organizowane zajęcia: malarskie, rysunku, modelowania z elementami rzeźby, kolażu, batik, technologii informacyjno-komunikacyjnej, muzyczne, wokalne, taneczne, aerobiku, gimnastyki relaksacyjnej, pantomimy, teatralne, florystyki, tkactwa, dziewiarstwa, itp. Powyższe propozycje stanowią katalog zajęć do wyboru, zgodnie z zainteresowaniami i mocnymi stronami ucznia. Katalog propozycji może być rozszerzany w zależności od warunków szkoły i lokalnego środowiska oraz od możliwości praktycznego wykorzystania osiągniętych umiejętności w życiu dorosłym.

Przysposobienie do pracy ma na celu przygotowanie ucznia do aktywności przez pracę, czyli nabycie praktycznych umiejętności niezbędnych do podejmowania pracy w różnych dziedzinach oraz poprawnego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym.

Rozumiane jest jako:

- 1) kształtowanie pozytywnej postawy wobec pracy w aspekcie motywacji, kompetencji i wykonania;
- 2) przyswajanie podstawowej wiedzy o pracy i poznawanie typowych sytuacji związanych z pracą;

- 3) uczenie wykonywania różnych prac zgodnie z preferencjami i predyspozycjami ucznia;
- 4) opanowanie podstawowych umiejętności i czynności pracy;
- 5) przygotowanie uczniów do prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 6) rozumienie kwestii związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy;
- 7) kształtowanie umiejętności związanych z poszukiwaniem pracy, korzystania z różnych źródeł wiedzy;
- 8) przygotowanie do podjęcia samodzielnej lub wspomaganiej pracy na indywidualnie dopasowanym stanowisku na otwartym lub chronionym rynku pracy;
- 9) zaspokajanie potrzeb poznawczych i społecznych uczniów poprzez zapewnienie im warunków do aktywności celowej, społecznie użytecznej.

Wychowanie fizyczne to zajęcia rozwijające sprawność i kondycję fizyczną. Ważne jest, by po zakończeniu nauki w szkole uczniowie byli jak najlepiej przygotowani do samodzielnego podejmowania działań na rzecz aktywności fizycznej i własnego zdrowia.

Główne cele zajęć to:

- 1) nauczanie i doskonalenie umiejętności małej motoryki (kontrola małej motoryki, koordynacja rąk, zręczność manualna);
- 2) nauczanie i doskonalenie umiejętności dużej motoryki (kształtowanie prawidłowych pozycji wyjściowych do ćwiczeń, prawidłowej postawy, umiejętności elementarnych – lokomocyjnych, nielokomocyjnych, manipulacyjnych);
- 3) doskonalenie reakcji równoważnych;
- 4) doskonalenie czucia głębokiego;
- 5) kształtowanie zdolności motorycznych (koordynacyjnych, siłowych, szybkościowych, wytrzymałościowych);
- 6) wyzwalamie aktywności ruchowej poprzez zabawy sportowe oparte na naturalnej potrzebie ruchu;
- 7) hartowanie organizmu;
- 8) wdrażanie do dbałości o zdrowie, rozumienie związku aktywności fizycznej ze zdrowiem;
- 9) wdrażanie do współdziałania w zespole, respektowania przepisów i zasad sportowych, w tym zasad fair-play;
- 10) kształtowanie postawy świadomego uczestniczenia uczniów w różnych imprezach sportowo-rekreacyjnych i masowych zawodach.

Etyka to zajęcia, podczas których nauczyciel wprowadza uczniów w świat wartości, w którym najprostszym i najlepiej dla nich rozpoznawalnym jest pojęcie dobra. Nauczyciel krok po kroku powinien uwrażliwiać uczniów, ukierunkować na dobro i zachęcać do jego poszukiwania we wszelkich przejawach.

Głównym celem zajęć etyki jest kształtowanie postawy refleksyjnej wobec omawianych zagadnień dotyczących człowieka, jego najbliższego otoczenia (rodziny, przyjaciół, kolegów, dzieci, osób starszych, osób niepełnosprawnych itp.), środowiska przyrodniczego, społecznego, stosunku do własnych uczuć, motywacji i określonych sytuacji życiowych.

Zajęcia rewalidacyjne mają charakter terapeutyczny, usprawniający i korekcyjny. Dla osiągnięcia zaplanowanych celów nacisk położony jest na mocne strony uczniów.

Celem zajęć jest stymulowanie rozwoju funkcji psychomotorycznych, wyrównywanie braków w umiejętnościach i wiadomościach uczniów, eliminowanie niepowodzeń oraz ich emocjonalnych i społecznych konsekwencji, m.in. radzenie sobie ze stresem, by uczeń mógł osiągnąć sukces przez:

- 1) doskonalenie mowy i umiejętności komunikowania się w codziennym życiu, w tym załatwiania różnych spraw osobiście, telefonicznie, poprzez pocztę elektroniczną;
- 2) doskonalenie sprawności manualnej, zdolności percepcyjnych oraz procesów pamięci i uwagi; doskonalenie integracji sensorycznej, kinestezji;
- 3) korekcję wad postawy oraz kompensowanie odchyłeń i braków rozwojowych;
- 4) doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej i wzrokowo-słuchowo-ruchowej;
- 5) doskonalenie orientacji w schemacie ciała oraz orientacji kierunkowo-przestrzennej;
- 6) rozwijanie myślenia;
- 7) korygowanie niepożądanych zachowań;
- 8) doskonalenie umiejętności samodzielnego i bezpiecznego poruszania się, także środkami transportu;
- 9) wspieranie umiejętności czytania, pisania, liczenia;
- 10) rozwijania zainteresowań, talentów (w szczególności muzycznych, plastycznych, teatralnych, tanecznych, wokalnych i sportowych);
- 11) wspomaganie samodzielności osobistej i społecznej;
- 12) kształtowania umiejętności organizowania wypoczynku i rekreacji;
- 13) przygotowania do radzenia sobie z sukcesem i porażką;
- 14) przygotowanie do radzenia sobie w sytuacjach trudnych i zagrażających;
- 15) wzmocnienie wiary we własne siły oraz utrzymanie dobrej motywacji do pracy, kształtowanie pozytywnej samooceny;
- 16) kształtowania umiejętności bycia asertywnym.

Rodzaj zajęć rewalidacyjnych jest określony w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym z uwzględnieniem zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego i wyników wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania ucznia.

Treści nauczania

Zakres treści nauczania i wychowania wynika z poziomu indywidualnego rozwoju i tempa przyswajania wiedzy przez ucznia. Przy realizacji treści nauczania i wychowania oraz wyborze kierunku przygotowania do pracy należy wykorzystać możliwości, jakie stwarza lokalne środowisko społeczno-kulturowe, dzienne placówki aktywności dla dorosłych osób oraz miejscowy rynek pracy (możliwość zatrudnienia na otwartym lub chronionym rynku pracy, w tym zakładach aktywności zawodowej, spółdzielniach socjalnych itp.) oraz baza materialno-dydaktyczna szkoły.

Zdobyta przez uczniów wiedza, umiejętności i ukształtowane wartości, wzorce osobowe, zachowania i motywacje powinny ułatwiać im umiejętne pełnienie ról społecznych.

Treści nauczania zostały ujęte w następujące obszary tematyczne:

Taki sam, ale inny

1. Jestem dorosły.
2. Świadomość własnej tożsamości.
3. Emocje – rozpoznawanie i wyrażanie uczuć.
4. Kultura osobista.
5. Akceptacja siebie jako osoby niepełnosprawnej, posiadającej zarówno możliwości, jak i ograniczenia.
6. Dorosła osoba w szkole przysposabiającej do pracy.
7. Posługiwanie się dowodem osobistym i innymi dokumentami.
8. Bezpieczeństwo w niepełnosprawności.
9. Dbanie o wygląd zewnętrzny i higienę osobistą.
10. Ubieranie się adekwatnie do sytuacji, pogody.
11. Akceptowanie zmian i szanowanie własnego ciała.
12. Prawo do intymności.
13. Relacje z płcią przeciwną: koleżeństwo, przyjaźń, zakochanie, związek.
14. Życie w małżeństwie a niepełnosprawność.
15. Odpowiedzialne rodzicielstwo a niepełnosprawność.
16. Aktywny udział w życiu rodziny.
17. Samoocena.
18. Zainteresowania.
19. Marzenia realne i nierealne.
20. Odróżnianie fikcji od rzeczywistości.
21. Dalsze poznawanie własnego regionu, kultury, tradycji regionalnych, organizacji i instytucji działających na danym terenie.
22. Ważne wydarzenia w rodzinie, miejscu zamieszkania, kraju.
23. Utożsamianie się z własnym krajem.
24. Trening ekonomiczny.
25. Robienie zakupów, korzystanie z punktów usługowych.
26. Dbanie o zdrowy styl życia.
27. Badania profilaktyczne, w tym badania okresowe, wizyta u stomatologa, urologa, ginekologa).
28. Korzystanie z instrukcji (opracowanych przy pomocy zdjęć, obrazków, symboli, z tekstem łatwym do czytania itp.).
29. Przygotowanie dla siebie i bliskich posiłków.
30. Problem śmierci bliskich osób, przeżywanie żałoby.
31. Określanie planów na przyszłość.
32. Pisanie podań.
33. Wypełnianie ankiety osobowej.
34. Poznawanie prawa, w tym uprawnień osób z niepełnosprawnościami do korzystania z systemu wsparcia społecznego.

35. Obowiązki wobec prawa.
36. Co znaczy być absolwentem szkoły?
37. Dokumenty, które otrzymuje się na zakończenie szkoły.
38. Czas wolny.
39. Krąg wsparcia.

Aktywny społecznie

1. Odpowiedzialność, obowiązkowość.
2. Zachowanie w miejscach publicznych.
3. Dokonywanie wyborów.
4. Współpraca z innymi osobami.
5. Bliskość i dystans w relacjach z innymi.
6. Pomaganie sobie i innym.
7. Praca charytatywna / wolontariat.
8. Życie towarzyskie.
9. Radzenie sobie w sytuacjach trudnych i zagrażających.
10. Radzenie sobie ze stresem.
11. Asertywność.
12. Savoir-vivre.
13. Bezpieczne relacje społeczne nawiązywane za pomocą Internetu i innych nowych technologii.
14. Trening orientacji w przestrzeni bliższego i dalszego środowiska.
15. Rozwijanie i doskonalenie umiejętności korzystania z transportu publicznego.
16. Dzielne placówki aktywności dla dorosłych osób.
17. Zachowywanie się pracownika / uczestnika placówki dla dorosłych.
18. Uczenie się samodzielności w mieszkaniu treningowym.

Aktywny zawodowo

1. Analiza potrzeb, oczekiwań ucznia.
2. Bilans mocnych i słabych stron.
3. Analiza preferencji i predyspozycji zawodowych.
4. Planowanie przyszłości zawodowej.
5. Praca i jej znaczenie w życiu człowieka.
6. Zawody i czynności zawodowe, analiza miejsc pracy.
7. Szanse i zagrożenia wynikające z podjęcia zatrudnienia.
8. Aktywne poszukiwanie pracy.
9. Komputer jako źródło informacji i narzędzie wypowiedzi.
10. Autoprezentacja – rozmowa kwalifikacyjna.
11. Organizacja praktyk wspomaganych (w tym dopasowanie potencjału osoby, strategia uczenia, ocena efektów).
12. Dokumentacja formalna związana z podjęciem zatrudnienia.
13. Prawa i obowiązki pracownika.
14. Prawa i obowiązki pracodawcy.
15. Bezpieczeństwo i higiena pracy oraz przepisy przeciwpożarowe.

16. Radzenie sobie z sytuacjami trudnymi w pracy.
17. Umiejętności społeczne niezbędne w pracy.
18. Poznanie stanowiska i kultury zakładu pracy.

Warunki i sposób realizacji

Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi przygotowuje młodzież do pełnienia różnych dorosłych ról społecznych oraz autonomicznego (na miarę ich możliwości rozwojowych i edukacyjnych), aktywnego dorosłego życia.

Szkoła ma obowiązek stosowania w edukacji uczniów racjonalnych usprawnień, o których mowa w artykule 24 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169).

Edukacja uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi polega na całościowej i jednoczesnej realizacji funkcji dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej szkoły.

Kształcenie uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi jest dostosowane do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych dorosłych uczniów.

Cele, formy i metody pracy należy dostosować do specyfiki indywidualnych potrzeb według zasad opisanych przez współczesne teorie nauczania oraz w oparciu o doświadczenia nauczycieli praktyków i dobre praktyki na rynku pracy zakończone sukcesem.

Specyfika kształcenia uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi polega na nauczaniu i wychowaniu całościowym, sytuacyjnym, zadaniowym, zintegrowanym, opartym na praktycznym poznawaniu zmieniającej się rzeczywistości, przygotowującym do niezależnego życia.

Priorytetem w edukacji uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi jest: poszerzanie ich kompetencji osobistych, społecznych i komunikacyjnych, doświadczanie i rozumienie sytuacji związanych z dorosłym życiem, przygotowanie uczniów do zatrudniania wspomaganego lub innej formy zatrudniania albo do efektywnego funkcjonowania w dziennych placówkach aktywności dla osób dorosłych - w maksymalnej integracji z innymi członkami społeczności lokalnej. Ważne jest również przygotowywanie uczniów do samodzielnego lub grupowego mieszkania (w tym w mieszkalnictwie wspomaganym i chronionym).

Przy ustalaniu kierunków pracy należy uwzględniać indywidualne tempo rozwoju, kompetencje komunikacyjne, zainteresowania, uzdolnienia, dotychczasowe doświadczenia życiowe, mocne i słabe strony ucznia oraz wzmacniać jego aktywność i uczestniczenie poprzez tworzenie środowiska nauczania i wychowania ułatwiającego funkcjonowanie ucznia i pozbawionego barier ograniczających to funkcjonowanie.

Edukacja uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi opiera się na wielospecjalistycznej, kompleksowej ocenie poziomu funkcjonowania ucznia z uwzględnieniem: procesów poznawczych, umiejętności w zakresie porozumiewania się, czytania, pisania, liczenia, dbania o siebie, rozpoznawania i kontroli emocji, predyspozycji, kompetencji społeczno-zawodowych, sposobów spędzania czasu wolnego, czynników kontekstowych (osobistych i środowiskowych), oraz tworzonych dla uczniów indywidualnych programów edukacyjno – terapeutycznych.

Indywidualny program edukacyjno – terapeutyczny jest opracowywany i realizowany przez cały zespół nauczycieli i specjalistów, doradców zawodowych, wspólnie z uczniem i jego najbliższym otoczeniem (rodzina, opiekunowie), z uwzględnieniem wyznawanych przez nich wartości.

Określa zoperacjonalizowane cele krótko- i długoterminowe, uwzględniające zdiagnozowane potrzeby ucznia. Każdemu celowi przypisane są działania, sposób i termin ich realizacji oraz osoby odpowiedzialne.

Indywidualny program edukacyjno – terapeutyczny podlega monitorowaniu, okresowej ewaluacji i modyfikowaniu.

W szkole organizuje się oddziały klasowe. O doborze uczniów do oddziałów decydują głównie ich potrzeby edukacyjne i możliwości psychofizyczne. Najważniejszym kryterium powinno być dobro ucznia i uzasadnione przekonanie, że tworzymy dla niego najkorzystniejsze warunki, przygotowujące go do wchodzenia w dorosłe życie, w tym także do zatrudniania wspomaganego lub innej formy zatrudniania albo efektywnego funkcjonowania w dziennych placówkach aktywności dla osób dorosłych.

W celu nabywania praktycznych umiejętności związanych z wchodzeniem w rolę pracownika, szkoła zapewnia uczniowi: wsparcie doradcy zawodowego, zajęcia przysposobienia do pracy oraz zgodnie z jego predyspozycjami i zainteresowaniami – praktyki wspomagane poza szkołą, z udziałem nauczyciela, który pełni wówczas rolę trenera pracy.

Postępy ucznia powinny być wzmacniane pozytywnie, natomiast brak postępów nie podlega wartościowaniu negatywnemu. Ocenianie bieżące funkcjonowania ucznia prowadzone jest podczas spotkań zespołu nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniem.

Konieczne jest zapewnienie uczniom integracji społecznej w naturalnym środowisku społeczności lokalnej.

Nie każdy uczeń z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi będzie mógł w tak szerokim zakresie skorzystać z proponowanej tematyki, czy organizowanych wizyt studyjnych, praktyk wspomaganych. W takiej sytuacji zespół nauczycieli i specjalistów pracujących w szkole powinien szukać dla ucznia optymalnego modelu jego edukacji, być może wyłącznie w oparciu o istniejące w placówce pracownie, umożliwiające realizację przysposobienia do pracy oraz bazę materialno-dydaktyczną.

Ze względu na specyficzny charakter edukacji uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, a także indywidualne tempo i zakres nauki każdego ucznia, osiągnięcia w poszczególnych sferach oddziaływań pedagogicznych i rewalidacyjnych są planowane indywidualnie.

Dokonywana okresowo przez nauczycieli i specjalistów wielospecjalistyczna i wieloprofilowa ocena poziomu funkcjonowania ucznia umożliwia modyfikowanie indywidualnego programu edukacyjno – terapeutycznego dostosowanie poziomu oczekiwanych osiągnięć ucznia do jego możliwości. Planując osiągnięcia uczniów w zakresie przysposobienia do pracy, należy brać pod uwagę w szczególności:

- 1) indywidualne możliwości ucznia;
- 2) rozwój umiejętności praktycznych;
- 3) wykorzystanie nabytej wiedzy i umiejętności w życiu codziennym i sytuacjach pracy;
- 4) przestrzeganie dyscypliny pracy;
- 5) jakość wykonywanej pracy;
- 6) umiejętność kontrolowania przebiegu pracy oraz jej rezultatów, eliminowania błędów;
- 7) postawę ucznia wobec pracy (zachowania i uczucia wobec wykonywanych zadań);
- 8) cierpliwość przy wykonywaniu pracy, koncentracja uwagi;
- 9) poszanowanie mienia i dbałość o sprzęt;
- 10) poszanowanie pracy własnej i innych;
- 11) przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 12) samodzielność i własną inicjatywę ucznia;
- 13) wkład pracy i zaangażowanie;
- 14) sposób i czas wykonywania zadania;
- 15) wykonywanie zadania od początku do końca;
- 16) organizację stanowiska pracy;
- 17) dokładność i systematyczność;
- 18) umiejętność współdziałania w zespole i rozwiązywania konfliktów interpersonalnych;
- 19) wspieranie aktywności i uczestniczenia ucznia.

Na zakończenie edukacji wskazane jest przygotowanie suplementu do świadectwa ukończenia szkoły z informacją, niezbędną do prawidłowego funkcjonowania absolwentów w przyszłości – w dziennych placówkach aktywności dla osób dorosłych, lub na rynku pracy. Suplement powinien zawierać opis kluczowych kompetencji społeczno-zawodowych i osobistych ucznia wraz z jego preferencjami i predyspozycjami, a także szczegółowymi informacjami na temat

sposobu komunikowania i korzystania ze specjalnych środków wspomagających komunikację (AAC) oraz informacjami o odbytych praktykach wspomaganych na otwartym rynku pracy.

